

mojem grobu« (90), ti pa... se s tvojimi molitvami oziraj na nas...« (112). Tudi izraz staroslovenščina za staro cerkvenoslovanščino ima za sebe le to prednost, da je kratek, drugi razlogi govore proti njemu. Najtočnejši izraz, ki naj bi se rabil za oznako jezika v knjigah svetih bratov, je pač stara cerkvena slovanščina — in pri tem bo treba ostati.

Janez Logar

Vilko Novak: Izbor prekmurske književnosti. Cvetje iz domačih in tujih logov 9. Celje 1936.

Novakov izbor bo v srednji šoli služil literarno zgodovinskemu pouku, saj učni načrt nekoliko vendarle tudi upošteva Prekmurce, ter slovničnemu pouku v 8. razr., za katerega zahteva učni načrt tudi pregled dialektov. Zato je prav, da je bil uvrščen v »Cvetje«. Novak se je potrudil, da je izbral literarno in jezikovno zanimive tekste, od katerih so nekateri prav težko dostopni (»Abecedarium Szlowenszko« n. pr. se hrani v edinem izvodu v budimpeštanskem muzeju). V uvodu podaja kratek opis prekmurskega narčja po Ramovšu — njegovo ime bi bil moral Novak vsekakor navesti. V tem poglavju so nekateri podatki (n. pr. o akcentu) podani tako strokovno kratko, da si bo človek, ki se ni podrobno bavil s slavističnim študijem, težko opomogel z njimi.

Drugi del uvoda govori o prekmurski književnosti — ta članek je malenkostno izpremenjen izšel že v zborniku »Slovenska Krajina«. Med slovstvom bi bilo dobro navesti tudi Fekonjev članek o književnosti ogrskih Slovencev v Domu in svetu 1892, saj je za tisto dobo prav lepo izčrpen.

Glede tekstov pa pripominjam, da bi Novak opravil zaslužno delo, če bi tekste opremil z modernimi akcentuacijskimi znaki in znaki za vokalne kvalitete. Tako bi jih mogel vsaj približno pravilno čitati tudi človek, ki ni Prekmurec. Z znaki, ki so jih stavili nad vokale nekateri avtorji, človek včasih res ne ve, kaj početi (prim. samo str. 33: vsákomú, vrokè dà itd.).

Janez Logar

Josip Jurčič: Deseti brat. Priredil France Koblar. Cvetje iz domačih in tujih logov 10. Celje 1936.

»Deseti brat« je Jurčičevo najpopularnejše delo. Doživelo je največ izdaj in prireditev za oder. Prof. Koblar je za »Cvetje« oskrbel vzorno šolsko izdajo, ki bo omogočila dijaku poglobitev v miselne in oblikovne vrednote prvega slovenskega romana.

V obširnem uvodu govori prireditelj o nastanku, o snovi in zgodbi, zgradbi, osebah, miselnih in oblikovnih osnovah, jeziku in končno o razmerju med Jurčičem in Scottom. Ob primerjanju Jurčičevega prvotnega načrta s končno obliko romana ugotavlja Koblar, da je Jurčič »prvotno izključno romantično snov preuredil v družinski in družabni roman, ki je obsegal vse sloje podeželskega življenja« (10). Zelo zanimivo je poglavje o zgradbi romana, kjer avtor seznanja dijaka z obema gradbenima načinoma, sintetičnim in analitičnim ter prikazuje, kako je Jurčič v Desetem bratu smotrno oba povezal v organsko celoto. V poglavju o miselnih in oblikovnih osnovah

ugotavlja avtor idealistične in realistične podstave romana in se zaustavlja ob stilističnem vprašanju pripovedne (romantične) ironije, ki ga poučno obrazloži tudi ob zgledih iz Prešerna. Ista dvojnost kot v miselnih podstavah romana se kaže avtorju uvoda tudi v jeziku. Jurčič je jeziku preprostega ljudstva spretno pridružil jezik izobraženih slojev; tega je moral pogosto šele ustvarjati, dočim je onega tako rekoč zapisal iz naroda. V poglavju o Jurčičevi odvisnosti od Scotta poudarja Koblar, da se je v Jurčičevem spominu zgodba Scottovega »Starinoslovca« sicer močno ukoreninila, da pa vendarle ne more biti govora o kaki odvisnosti ali posnemanju. Pač pa je treba ugotoviti, da se je Jurčič v oblikovnem pogledu marsičesa naučil od Scotta (zlasti romantične ironije). Tako se Koblarjeva sodba o tem zanimivem vprašanju strinja s sodbo Fr. Levca in dr. Iv. Prijatelja in stoji v opreki z onimi, ki govore o popolni Jurčičevi odvisnosti od Scotta.

Teksta prireditelj ni spreminjal razen v pravopisnem pogledu; opremil ga je s podrobnimi opombami, v dodatku pa je natisnil Levstikovi pismi, ki se tičeta »Desetega brata«.

Koblarjeva izdaja »Desetega brata« ne bo le izvrstno služila šoli, temveč bo radi novih literarno-kritičnih pogledov in podrobne oblikovne in vsebinske analize zanimala tudi literarnega zgodovinarja. Janez Logar

Pearl S. Buck: **Mati**. Poslovenil Vladimir Levstik. Založba Tiskovne zadruga v Ljubljani 1936, strani 290.

Ameriška pisateljica, ki živi na Kitajskem, si je iz mnogoličnosti azijskega življenja izbrala drugačno snov kot v Dobri zemlji (DS 1935, 120). Kakor pri nekih živalskih vrstah (ujede, čebele) prevladuje ženski spol, tako je tudi pri mnogih rodovih na prvem mestu žena in mati. Tudi v tej povesti je mož ženi le del materinstva, ne on sam (109), ljubi ga zato, da dobi od njega otroke in da ji pomaga pri delu za družino. V takem ozračju je le žena prebujena, mož pa je obsojen, da ostane otrok v materini senci. Življenje, ki mu je osnovna misel ohranitev rodu, je izoblikovalo tip matere s prijetno pokorščino stari tradiciji, a iz dalje udarjajo v ta svet glasovi o svobodi in pravici. Mož ubeži in se več ne vrne v družino, kjer je bil poleg matere podoben nedoraslemu dečku. V komunistični revoluciji, kateri se pozneje pridruži mlajši sin, tudi imajo glavno vlogo ženske; medtem ko so moški boječi in malodušni, gredo ženske navdušene za svoja načela vriskajoč na morišče. — Vsa dolga povest je preprosta zgodba o trudih in bojih matere, ki mora na malem, večinoma z visokimi davki najetem kosu zemlje preživljati tri nedorasle otroke. In ko dorastejo, ji najmlajšega sina obglavijo zaradi komunizma, slepa hčerka umrje kot žrtev na pol bedastega moža in njegovih neusmiljenih sorodnikov, le starejši sin nadaljuje staro življenje, ki ga je živela tudi sama. Ko se oglasi novorojenec mladih dveh, se tudi ona vzbudi iz gorja in potrnosti v novo življenje, ki mu je že v davnini smeri začrtal Konfucse. To je močna kultura z večjo obveznostjo družabnih oblik kot pri nas, ki ljudi sili, da znajo izbruhe strasti in čustva zadrževati, skoraj nekak stoicizem. A ker je poudarek na površini, se pri višjih slojih le prevečkrat širi pod njo okrutnost, lokavost in notranja raz-